

TALLINNA ÜLIKOOL
Kasvatusteaduste Instituut
Algõpetuse osakond

Helle Taks - Titarenko

LOOVMÄNGUL JA AKTIIVÕPPEL PÕHINEVAD LUGEMISMEETODID

Tallinn 2014

Antud kogu *Loovmängul ja aktiivõppel põhinevad lugemismeetodite* kogu õpetajatele praktiliseks kasutamiseks on valminud minu Helle Taks-Titarenko magistritöö „Õpetaja roll lugemiskeskonna loojana“ käigus nõ lisasaadusena.

Kaardistatud said projektis "Lugemispesa" osalenud õpetajate organiseeritud lugemistegevused, mida nad kasutavad õpilaste lugemishuvi äratamiseks. Jagasin mängud tinglikult kolmeks: 1. hääliku- ja tähemängud 2. lugemis- ja kirjutamismängud 3. lugemismeetodid (alternatiiviks lugemiskontrollile).

LISA 4

LOOVMÄNGUL JA AKTIIVÕPPEL PÕHINEVAD LUGEMISMEETODID

Hääliku ja tähemängud

Kalamees/ kalapüük

Eesmärk:

- arendada lugemisoskust;
- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- õppida võrdlema häälikute ja tähtede arvu sõnas;
- loovmõtlemise arendamine.

Vahendid: õng magnetiga, papist kalakujukesed ja kirjaklambrid. Sõltuvalt raskusastmest kalakujudele peale kirjutatud kalade nimetused, tähed või sõnad.

Tegevus: Kaladele kirjutada eelnevalt lühemaid või pikemaid sõnu või kalade nimetusi. Laps püüab magnetõngega kala ja loeb kalal oleva tähe/sõna kaasõpilastele ette. Kui laps oskab kala nime kokku lugeda, saab kala endale, kui ei, siis laseb kala vette tagasi. Võidab see, kellel mängu lõpus rohkem kalu.

Variatsioon: Õpilane määrab hääliku: pikkuse, asukoha või arvu sõnas. Samuti võib lasta sõna silbitada, poolitada või moodustada püütud sõnaga lause.

Õpitulemus: Häälikuanalüüsi ja sünteesioskuse kujunemine. Lausete koostamise oskus. Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema lüüsi ja teksti mõistes.

Postimees tõi kirja

Eesmärk:

- arendada lugemisoskust;
- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- õppida võrdlema häälikute ja tähtede arvu sõnas;
- loovuse ning strateegilise mõtlemise arendamine.

Vahendid: eri värvi kirjaümbrikud, tähe- või silbikaardid.

Tegevus: Sõnade eristamiseks raskusastme järgi on vaja eri värvi ümbrikke. Igasse ümbrikusse on jagatud sõna moodustamiseks vajalikud tähed. Õpilased hakkavad tähtede paigutamise teel mõistatama, mis sõna nende ümbrikus on.

Variatsioon: Vastavalt vanuseastmele võivad ümbrikus olla silbid ning õpilase ülesanne on silpide paigutamise teel moodustada sõnu ja lauseid.

Õpitulemus: Õpitakse tähtede või silpide paigutamisel ja ümbertõstmisel sõnu kokku saama. Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes.

Aastaajad

Eesmärk:

- arendada lugemise ja tekstist arusaamise oskust;
- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- arendada üldistamisoskust ja tähelepanu;
- õpitud teadmiste kinnistamine.

Vahendid: sõnasedelid, mis on peidetud õuealale või klassi

Tegevus: Lapsed on jaotatud kolme-nelja rühma. Õpetaja palub rühmadel valida ühe aastaaja.

Rühmad peavad otsima õuealal/klassis kokkulepitud märkide alt sellele aastajale iseloomulikke sõnaseideid, neid kokku korjama ja teistele näitama. Võidab see rühm, kes leiab kõige kiiremini ja kõige rohkem sõnu. Rühmad kogunevad pärast mängu kokkulepitud kohta ja loetakse leitud sõnad üle.

Õpitulemus: Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes. Õpilane on mängus aktiivne osaline ning leiab ise või kaalsaste abiga õigeid lahendusi.

Mitmekülgne raamat

Eesmärk:

- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- kinnistada õigekirjaoskust ja süvendada lugemisoskust;
- arendada tähelepanu ja vajaliku informatsiooni identsifeerimine oskust;
- õpitud materjali kinnistamine.

Vahendid: igal õpilasel üks raamat (võib olla vabalugemisena loetud raamat)

Tegevus: Lugemismängu võib mängida üksi või paaris. Vastavalt tunniteemale on mängul mitmeid variatsioone, õpilase ülesanne on otsida raamatust konkreetseid sõnu ja lauseid. Tunniteema on näiteks (I ja J õigekiri, hüüu- või küsimärgiga lõppevad laused jne), õpilased hakkavad raamatust otsima sõnu, milles esineb see reegel. Samuti võib otsida hoopis lause, mis kõige rohkem meeldib, on kõige naljakam jne. Õpilane, kes leiab esimesena sõna, annab sellest märku ja loeb selle klassile ette. Näiteks: Õpetaja näitab sõna, õpilased otsivad üles selle lause, kus antud sõna esineb. Lause leitud, tõuseb õpilane kiiresti püsti ning loeb ette. Oluline on, et kõik lapsed saavad oma leitud sõna/ lause ette lugeda.

Õpitulemus: Õpilane eristab kirjalikus tekstis küsimust, palvet, käsku, keeldu ning töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes.

On alles sõnad

Eesmärk:

- arendada ja laiendada sõnavara: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine;
- lugemisoskuse, loovuse ja väljendusoskuse arendamine;
- arendada teatmeteose kasutamise oskust.

Vahendid: sõnaraamat, tintpliiats/harilik pliiats ja paber

Tegevus: Õpetaja valmistab ette sõnade loendi, õpilastel on paari peale sõnaraamat. Tehakse paaristööd. Õpetaja ütleb sõna, seejärel kordab tähthaaval. Õpilased hakkavad kiiresti sõnaraamatust otsima. Paarilised, kes leiavad esimesena sõna, annavad sellest märku (näiteks: tõstavad käe). Ütlevad klassile sõnaraamatu lehekülje numbri ning loevad sõna tähenduse ette. Paar saab punkti ja sõnaraamatumängu võidab see, kes kogub enam punkte. Sama mängu võib teha ka nii, et õpetaja annab õpilastele loendi ja määrab aja kõigi 5-10 sõna leidmiseks.

Õpitulemus: Õpilane kasutab kirjakeeleoskuse ja sõnavara täiendamiseks sõnaraamatuid. Õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi. Arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit. Oskab oma mõtteid loogiliselt sõnastada. Mõistab loetud teksti. Leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab mängust aktiivselt osa.

Aastaaeg

Eesmärk:

- arendada lugemisoskust;
- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- õppida võrdlema häälikute ja tähtede arvu sõnas;
- õppida või kinnistada lause koostamise oskust;
- varasemate teadmiste kontroll ja kinnistamine;

- loovmõtlemise arendamine.

Vahendid: paberilipikud, kirjutusvahend

Tegevus: Igale lapsele jagatakse paberilipik, õpilase ülesanne on sellele kirjutada midagi käesolevast aastaajast. Pärast visatakse sedelid klassis laiali. Seejärel korjab iga õpilane põrandalt üles ühe sedeli ja ütleb/kirjutab selle sõnaga ühe lause.

Variatsioon: Õpilane määrab hääliku: pikkuse, asukoha või arvu sõnas. Samuti võib lasta sõna silbitada või poolitada.

Õpitulemus: Häälikuanalüüsi ja sünteesioskuse kujunemine. Lausete koostamise oskus. Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes. Õpilane on aktiivne mängus osaleja.

Lugemis- ja kirjutamismängud

Lõbus pall

Eesmärk:

- süvendada lugemisoskust;
- arendada teksti mõistmist;
- arendada strateegilist mõtlemist.

Vahendid: sedelid väidetega (soovitavalt kiletatud).

Tegevus: Eelnevalt on valmistatud sedelid, millel kirjas mingi väide kellegi kohta (näiteks:

Sellel õpilasel on täna seljas kampsun. Sellele lapsele meeldib jäätis. Ta on heledate juustega jne.). Sedelid on keeratud kersse ning pall hakkab liikuma õpilaselt õpilasele. Iga laps võtab ühe sedeli, loeb selle vaikselt läbi, ega näita teistele. Õpilase ülesanne on sedel õige õpilase kätte toimetada, pärast kontrollitakse kas sildid jõudsid õige lapseni.

Õpitulemus: Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes. Õpilane on mängus aktiivne osaline.

Õige/väär

Eesmärk:

- arendada ja laiendada sõnavara: sõna tähenduse selgitamine ja täpsustamine;
- lugemisoskuse, loovuse ja väljendusoskuse arendamine;
- arendada teatmeteose kasutamise oskust.

Vahendid: sõnaraamat, tintpliiats/harilik pliiats ja paber kirjutamiseks.

Tegevus: Õpilaste paar või rühm valivad sõnaraamatust ühe võõra sõna ning kirjutavad paberile välja definitsiooni. Paar/rühm mõtleb juurde veel paar-kolm valedefinitsiooni ning näitab vastasvõistkondadele oma sõna kirjepilti ja loeb ette kõik definitsioonid (koos valedefinitsioonidega). Võiskonna ülesanne on vastasvõiskonna mängijaid uskuma panna valedefinitsiooni õigsust. Vastasvõiskonnad valivad definitsiooni välja ja kui see ostub õigeks, siis saavad punkti, kui mitte, siis saab punkti võistkond, kes definitsioonid välja mõtles.

Õpitulemus: Õpilane kasutab kirjakeeleoskuse ja sõnavara täiendamiseks sõnaraamatuid. Õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi. Arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit. Oskab oma mõtteid loogiliselt sõnastada. Mõistab loetud teksti. Leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab tegevusest aktiivselt osa.

Saan teada ja räägin edasi

Eesmärk:

- lugemisoskuse, loovuse ja väljendusoskuse arendamine;
- arendada teatmeteose kasutamise ning vajaliku informatsiooni identsifitseerimise oskust;
- kinnistada õpituid teadmisi;

Vahendid: vastavalt rühma arvule teatmeteoseid, sildid looma nimetustega.

Tegevus: Moodustatakse neljased rühmad. Tekst jagatakse osadeks, iga õpilane saab ühe osa (loom, keda nad peavad uurima ja endale selgeks tegema). Sama osa saanud õpilased

moodustavad nüüd oma rühma (ühed koos, teised koos, kolmandad koos ja neljandad koos). Õpetaja poolt määratud aja jooksul peavad rühmad tutvuma oma osaga ja selle endale selgeks tegema. Seejärel kui aeg saab täis, lähevad rühmad tagasi endisesse koosseisu (1. 2. 3. 4.) ja iga liige räägib kõik kuuldu ning õpitu edasi.

Õpitulemus: Õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi. Loeb eakohast ainekirjandust, mõistab loetud teksti ning oskab jutustada teksti/ kuuldu põhjal. Arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit. Oskab oma mõtteid loogiliselt sõnastada. Õpilane võtab tegevusest aktiivselt osa.

Luuleread on segamini läinud

Eesmärk:

- süvendada lugemisoskust;
- arendada tähelepanu, oskust töötada luuletusega;
- kontrollida varasemaid teadmisi ja kinnistada teadmisi.

Vahendid: ümbrikud, milles ridadeks/ salmideks lõigatud kopeeritud luuletus.

Tegevus: Õpetaja valib välja ühe luuletuse ning kopeerib selle. Õpetaja lõikab luuletuse kas salmideks või ridadeks, vastavalt laste vanusele ja luuletuse raskusele. Mäng käib võistkonades või paaristööna.

Õpetaja annab igale võistkonnale ridadeks lõigatud ja segamini aetud luuleridadega ümbriku ning õpilaste ülesanne on luuletus võimalikult õigesti kokku panna. Kui määratud aeg saab läbi, siis liigub iga rühm kellaosuti suunas järgmise rühma luuletuse juurde ja õpetaja näitab originaalluuletust. Võidab see võistkond, kes kõige täpsemalt luuletuse kokku pani. Mängu võib teha ka kordamisena või näiteks klassivälise lugemise kontrollimiseks.

Õpitulemus: Õpilane eristab tekstiliike ning tunneb ära luuletuse. Mõistab teksti ja töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel. Õpilane leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab tegevusest aktiivselt osa.

Muinasjutt on segamini läinud

Eesmärk:

- süvendada lugemisoskust ning tõsta huvi lugemise vastu;
- arendada tähelepanu;
- kontrollida ja kinnistada varasemaid teadmisi muinasjuttude kohta.

Vahendid: ümrikud, milles lõikudeks lõigatud muinasjutt.

Tegevus: Õpetaja valib välja ühe muinasjutu ning kopeerib selle. Õpetaja lõikab muinasjutu lõikudeks/osadeks, mitmeks osaks, sõltub laste vanusest. Mäng käib võistkonades või paaristööna.

Õpetaja annab igale võistkonnale osadeks lõigatud ja segamini aetud muinasjutuga ümbriku ning õpilaste ülesanne on muinasjutt võimalikult õigesti kokku panna. Kui määratud aeg saab läbi, siis liigub iga rühm kellaosuti suunas järgmise võistkonna laua juurde. Kontrollitakse koos, lugemine käib kellaosuti suunas, iga rühm loeb ühe osa ette ja kohe arutatakse, kas on tegemist õige lõiguga.

Õpioskus: Õpilane eristab tekstiliike ning tunneb ära muinasjutu. Õpilane loeb mõtestatult eakohast teksti ning toimib sõnumi või juhendi järgi. Õpilane leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab tegevusest aktiivselt osa.

Kas sina arvad nii? (Bingo mäng)

Eesmärgid:

- arendada lugemistehnikat;
- arendada taju ja tähelepanu;
- kinnistada varasemaid ja kontrollida olemasolevaid teadmisi;

Vahendid: tööleht, kirjutusvahend

Tegevus: Õpetajal on eelnevalt valmistatud tööleht. Bingo põhimõttel on leht jagatud

ühiksaks osaks. Igal osal on kirjas üks väide. Õpilaste ülesanne on iga väite alla leida üks õpilane, kelle kohta see sobib või kes arvab nii. Igat õpilast tohib üks mängija korra kasutada. Mäng käib kiiruse peale ja oluline on kõik väljad täita.

Lugemine on väga vajalik.	Mina tulin täna kooli bussiga.	Mulle meeldib joonistada.
Tean, et Gustav Ernesaks on kuulus koorijuht.	Mulle meeldib sporti teha.	Tean, et Jaagupi koolis on palju huviringe.
Täna söön hea meelega sööklas suppi.	Ma töötan rõõmsasti kaasa.	Unistan sellest, et saaksin suurel laulupeol laulda.

Tegevus jätkub aruteluga, mida saadi kaasõpilaste kohta teada ning juhatab sisse pala/raamatu vms. Tegevuses on oluline, et väited oleksid seotud kuidagi käsitleva raamatu või palaga.

Õpitulemus: Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes. Õpilane on mängus aktiivne osaline ning leiab ise või kaaslaste abiga õigeid lahendusi.

Ja nüüd mõtlen ise

Eesmärk:

- loovmõtlemise arendamine;

- kuulnud teksti mõistmine;
- huvi tekitamine lugemise ja raamatu vastu.

Vahendid: õpetaja raamat

Tegevus: Õpetaja loeb õpilastele raamatust ette ühe peatüki ja sealt, kus juttu lisandub uus tegelane, jätab lugemise katki. Õpilastel tuleb mõelda, mis tegelane lisandub ja kuidas lugu lõpeb. Kuulatakse üksteise arvamusi ja pärast seda loeb õpetaja ette, kuidas lugu päriselt lõpeb. Sama tegevust võib siduda kirjutamisega, et lapsed kirjutavad lõpu ja loevad jutud ette.

Õpitulemus: Õpilane kuulab eakohast teksti tähelepanelikult ja toimib saadud sõnumi kohaselt. Õpetaja ettelugemise kuulamine ja teksti mõistmine. Teksti sisu ennustamine ja kuuldu põhjal loole lõpu mõtlemine.

Raamatuga tutvumine

Eesmärk:

- arendada tähelepanu, keskendumist ja loovmõtlemist;
- kontrollida olemasolevaid teadmisi.
- arendada raamatuga töötamise oskust ja kinnistada lugemisoskust;
- tekitada huvi raamatu vastu.

Vahendid: tööleht, tintpliiatsid, erinevad raamatud (igale rühmale üks)

Tegevus: Õpetaja jagab õpilastele sedelid, õpilased leiavad enda sedelikaaslase. Sedelil on kirjas raamatu pealkiri. Paaris- või rühmatööna peavad õpilased antud raamatu põhjal täitma töölehe.

Töö raamatuga:

- Huvipakkuv pealkiri;
- Katkend;

- Mitu peatükki on raamatus;
- Lühikokkuvõtte klassile (katkend raamatust);
- Raamatu tutvustus (lühikokkuvõtte põhjal);
- Ennustamine, mis edasi saab;
- Raamatu sihtgrupp: kellele soovitaksid antud raamatut.

Kui kõik paarid on töölehe täitmisega valmis saanud, siis tutvustatakse oma käsitletud raamatut klassikaaslastele eelnevalt täidetud töölehe alusel.

Õpitulemus: Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Kaaslase ettelugemise kuulamine, kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Hangib otstarbekalt teavet ning ennustab teksti sisu.

Lugemismeetodid (alternatiiviks lugemiskontrollile)

Alias

Eesmärk:

- lugemisoskuse süvendamine ja lugemishuvi ärgitamine;
- kirjeldamisoskuse arendamine;
- loetu ja varasemate teadmiste kinnistamine;
- õpilane tunneb mõnda raamatutegelast.

Vahendid: mängukaardid (tegelastega)

Tegevus: Mängukaardidel on igaühel kuus nummerdatud raamatutegelast. Mängida võib nii rühmana, klassina kui paaris. Mängukorra ajal kirjeldab üks mängija teisele (teistele) oma võistkonna mängijatele enda käes olevalt kaardilt tegelast. Klass või teised mängijad arvavad, kellega tegu.

Õpitulemus: Õpilane on lugenud eesti ja väliskirjaniku teoseid ning oskab kõneleda loetud raamatust, teab raamatutegelasi. Õpilane oskab kirjeldada loetud teoste raamatutegelasi.

Aheldoomino

Eesmärk:

- lugemisoskuse süvendamine ja lugemishuvi ärgitamine;
- kontrollida olemasolevaid ja kinnistada varasemaid teadmisi;
- arendada tähelepanu ja keskendumist;
- tuua õppimisse sisse mänguline ja võistluslik element.

Vahendid: doominoklotsid, millel raamatute pealkirjad ja kokkuvõtted.

Tegevus: Õpetajal on eelnevalt valmistatud doominokaardid, kus ühel osal on raamatu pealkiri, teisel pool lühike kokkuvõte. Õpilased peavad kokku panema raamatu pealkirja ja raamatu kokkuvõtte. Kaarte tuleb asetada lauale, nii et iga pealkiri sobiks kokku selle raamatu kokkuvõttega. Kes esimesena doomino rea õigesti kokku paneb, on võitja. Mängida või rühmana või paaris.

Õpitulemus: Õpilane on lugenud eesti ja väliskirjaniku teoseid ning oskab kõneleda loetud raamatust, teab nimetada mõnd raamatupealkirja. Õpilane mõistab loetud teksti. Õpilane leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab tegevusest aktiivselt osa.

Memoriin

Eesmärk:

- arendada lapse mälu, tähelepanu ja keskendumisvõimet;
- kinnistada lugemisoskust;
- loetu ja varasemate teadmiste kinnistamine;
- tuua õppimisse sisse mänguline ja võistluslik element.

Vahendid: teatud hulk vastavalt raskusastmele ruudukujulisi kaarte (paarid: kirjanik ja raamatu pealkiri).

Tegevus: Olenevalt mängijate arvust valitakse välja sobiv hulk paarides olevaid kaarte. Kaardid segatakse hoolikalt ja asetatakse kirjaga pool allapoole. Mängija valib laual olevatest kaartidest kaks kaarti ja näitab neid kaasmängijatele. Kui kaartidel olev kirjanik ja raamatu pealkiri sobivad omavahel ehk moodustavad paari, saab mängija selle paari endale ja tal on õigus korduskäigule. Kui kaardid ei sobi omavahel, asetab mängija need lauale samale kohale tagasi ja mängukord läheb järgmisele. Võidab mängija, kes kogub mängu lõpuks kõige enam paare.

Memoriini saab mängida ka aja peale. Näiteks lepitakse mänguajaks kokku 10 minutit. Kes kogub selle aja jooksul rohkem paare, on võitja.

Variatsioon: Riimuvate sõnade memoriin, kus õpilane peab leidma riimuvate sõnade paarid.

Õpitulemus: Õpilane on lugenud eesti ja väliskirjaniku teoseid ning teab nimetada mõnd lastekirjanikku ja tema raamatut. Õpilane tunneb riimuvaid sõnu. Õpilane leiab ise või kaasõpilase abiga lahendusi ja võtab tegevusest aktiivselt osa.

Muinasjutu bingo

Eesmärk:

- kontrollida olemasolevaid teadmisi;
- arendada tähelepanu ja keskendumist;
- tuua õppimisse sisse mänguline ja võistluslik element;
- kinnistada lugemisoskust.

Vahendid: bingoväli, millel muinasjuttude pealkirjad.

Tegevus: Õpetajal on eelnevalt valmistatud tööleht. Bingo põhimõttel on leht jagatud üheksaks osaks. Igal osal on kirjas üks muinasjutu (või raamatu) pealkiri. Õpetaja räägib lühidalt sellest muinasjutust/raamatust (näiteks: Tüdruk korjas vanaema jaoks suure kimbu

lilli ja jätkas siis poolelijäänud teed. Kui ta õige majani jõudis, seisis seal üks pärani lahti. Või: Vaene möldripoeg istus kodus ja mõtles oma viimasele rahale. Äkitselt astus tuppa kass ja puistas kotist välja puhast kulda. Seda nähes muutus möldripoeg päris rõõmsaks ja palus kassil jutustada, kuidas sellele niisugune õnn osaks langes. Kass aga tõmbas endal saapad jalast ja seletas: „Sellega see asi ei lõpe. Homme lähen taas ning sa saad veel rikkamaks).

Kui õpilane teab muinasjutu pealkirja siis teeb sellele lahtrile kriipsu peale. Muinasjuttude äraarvamine kuulnud katkendi põhjal. Esimene, kes kõik lahtrid täidab, annab sellest märku. Bingováli võib olla õpilastel erinev, see teeb mängu põnevamaks.

Punamütsike	Lumivalgeke ja seitse põialpoissi	Okasroosike
Kolm pörssakest	Tuhkatriinu	Saabastega kass
Keisri uued rõivad	Hunt ja seitse kitsetalle	Rapuntsel

Variatsioon: Muinasjutu pealkirjade asemel on kirjas tegelased või tegelaste kirjeldused ja õpetaja ütleb tegelase ning õpilane peab õige kirjelduse leidma.

Õpitulemus: Õpilane on lugenud muinasjutte ning oskab nendest kõneleda ja tunneb tuntumaid muinasjutte, teab muinasjututegelasi ning tunneb need kirjelduse põhjal ära. Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema lususalt ja teksti mõistes. Õpilane on mängus aktiivne osaline ning leiab ise või kaalsaste abiga õigeid lahendusi.

Lugemine ringis

Eesmärk:

- arendada tähelepanu ja keskendumist;

- arendada loovmõtlemist;
- arendada lugemistehnikat ja kinnistada lugemisoskust;
- tuua õppimisse sisse mänguline ja võistluslik element ja tekitada huvi lugemise vastu.

Vahendid: vabalt valitud raamat.

Tegevus: Õpilased istuvad ringis, õpetaja annab ühele lastest raamatu. Ettelugeja alustab kõva häälega lugemist, näitamata kaasõpilastele, milliselt leheküljelt lugemist alustab. Ettelugeja peatub pärast uue lause esimest sõna ning temast vasakul istuv õpilane peab ära mõistatama järgmise sõna, kui ta eksib, siis loeb ettelugeja ise järgmise sõna ja nüüd pakub eksinust vasakul olev õpilane järgmist sõna. Kui jõutakse lause lõpuni ja keegi ei arva ära ühetegi sõna, siis loeb ettelugeja lause lõpuni ja paneb raamatu kinni ning annab selle järgmisele õpilasele, kellest saab uus ettelugeja. Kui õpilane arvab sõna ära, siis loeb eelmine ettelugeja oma lause lõpuni, paneb raamatu kinni ja uus ettelugeja valib endale ise uue katkendi ettelugemiseks.

Õpitulemus: Õpitakse nii häälega kui ka endamisi lugema ladusalt ja teksti mõistes. Õpilane on mängus aktiivne ja tähelepanelik osaleja.

Ettelugemine

Eesmärk:

- arendada lugemistehnikat ja kinnistada lugemisoskust;
- arendada tähelepanu ja keskendumist;
- kontrollida olemasolevaid teadmisi;
- tekitada huvi lugemise/raamatu vastu.

Vahendid: loetud raamat

Tegevus: Õpilased istuvad vaibal ringis ja iga laps võtab kooli kaasa raamatu, mida tahaks tutvustada oma klassile. Iga õpilane loeb oma kaasa võetud raamatust ette lõigu, mis köitis teda kõige enam, enne lugemist näitab ja tutvustab raamatut. Kõik õpilased jätavad põneva

koha peal lugemise katki, et teistel tekiks huvi raamatut lugeda.

Õpitulemus: Loeb teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga. Õpilane kuulab eakohast teksti tähelepanelikult. Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt.

Raamatu tuvustamine kaasõpilastele

Eesmärk:

- arendada tähelepanu ja keskendumist;
- kontrollida olemasolevaid teadmisi;
- arendada lugemistehnikat ja kinnistada lugemisoskust;
- kinnistada jutustamisoskust ning oskust esitada ja vastata küsimustele;
- tekitada huvi lugemise ja raamatu vastu.

Vahendid: raamat, lugemiskarp (karp, milles esemed, mis seotud loetud raamatuga).

Tegevus: Lapsed istuvad ringikujuliselt vaibal. Iga laps loeb enda valitud raamatust teistele lõigu ette. Pärast iga tutvustust täpsustav küsimus õpetajalt. Raamatud jäävad vahetunniks ja terveks nädalaks teistele tutvumiseks ja sirvimiseks.

Variatsioon: Lugemiskarp. Õpilane paneb karpi midagi, mis on kuidagi seotud loetud raamatuga. Klassis tutvustab kaaslastele karbi sisu ja seotust raamatu tekstiga.

Variatsioon: Pinginaabrid tutvustavad teineteisele vastastikku loetud raamatut, kuulaja annab saadud info klassikaaslastele edasi.

Õpitulemus: Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt. Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Oskab loetu põhjal vastata teemakohastele küsimustele.

Metsarahva ajaleht

Eesmärk:

- loovmõtlemise arendamine;
- teksti sisu mõistmise arendamine ning selle põhjal ülesannete täitmine;
- varasemate teadmiste kontroll ja uute teadmiste kinnistamine;
- selgitamine, mis on intervjuu, uudis, teadaanne, anekdoot, koomiks ja ristsõna;
- lugemishuvi tekitamine.

Vahendid: 4 erinevat teost, suured plakatipaberid A2

Tegevus: Moodustatakse kuueliikmelised rühmad, igal rühmal on oma teos, millega ta tegeleb. Tegevust saab kasutada näiteks klassivälise lugemise kontrollimiseks ja rühmad moodustatakse loetud raamatu põhjal. Samuti saab seda tegevust teha aasta või veerandi lõpus, sest tegevus eeldab, et klassi saaks loetud raamatute põhjal jagada osadeks. Iga rühm saab endale ühe rubriigi, mida ta raamatu põhjal hakkab valmistama. Võimalused: intervjuu tegelasega, uudis raamatutegelasest, teadaanne, anekdoodid raamatu põhjal, koomiks, ristsõna. Valminud tööd köidetakse kokku üheks metsarahva ajaleheks, mida õpetaja võib igale õpilasele paljundada.

Õpitulemus: Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt. Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Oskab loetu põhjal vastata teemakohastele küsimustele ning täita ülesandeid. Teab, mis on intervjuu, uudis, teadaanne, anekdoot, koomiks ja ristsõna.

Koomiks

Eesmärk:

- õppida lauseid kirjutama või koostama.
- loovmõtlemise arendamine;

- loetud tekstist arusaamine ja selle kunstiline kujutamine;
- varasemate teadmiste kontroll ja uute teadmiste kinnistamine;
- tekitada huvi lugemise ja raamatu vastu.

Vahendid: koomiksitegelased lausemullidega pea kohal või paber, pliiats

Tegevus: Lapsed teevad rühma või paaristööna lühikese koomiksi. Lapsed mõtlevad ja panevad kirja laused, mida tegelased võiksid omavahel rääkida. Lõpuks pannakse kokku tore omatehtud koomiksiraamat. Antud harjutust võib kasutada raamatuga tegelemiseks, lugemiskontrolli asemel. Lapsed teevad loetud raamatu põhjal tore koomiksi oma lemmikpeatükist jne.

Õpitulemus: Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt. Oskab loetu põhjal vastata teemakohastele küsimustele. Oskab loetu raamatu põhjal täita ülesandeid ning teab, mis on koomiks.

Reklaamiplakat

Eesmärk:

- loovmõtlemise arendamine;
- loetud tekstist arusaamine ja selle kunstiline kujutamine;
- varasemate teadmiste kontroll ja uute teadmiste kinnistamine;
- õpilane saab teadmised reklaamist ja kuidas kujutada reklaamiplakatit;
- tekitada huvi lugemise ja raamatu vastu.

Vahendid: markerid, viltpliiatsid, A2 paber

Tegevus: Antud tegevus eeldab, et vähemalt osad lapsed on lugenud sama raamatut. Sellest tulenevalt saab teha kas paaris- või rühmatööd. Õpilased jagunevad rühmadeks, iga rühm saab plakatisuuruse paberi ning õpilaste ülesanne on oma loetud raamatu põhjal koostada

reklaamplakat. Valminud plakatid pannakse seinale ning iga rühm saab presenteerida oma raamatut kaasõpilastele.

Õpitulemus: Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt. Oskab loetud raamatust jutustada ning loetule emotsionaalse hinnangu anda. Oskab loetu põhjal vastata teemakohastele küsimustele. Oskab loetu raamatu põhjal täita ülesandeid ning teab, mis on reklaamiplakat.

Töötuba

Eesmärk:

- arendada keelekasutust ja suurendada sõnavara;
- tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna;
- rikastada lapse fantaasiat;
- kontrollida olemasolevaid teadmisi ja kinnistada lugemisoskust;
- arendada tähelepanu ja keskendumist;
- tuua õppimisse sisse mänguline ja võistluslik element;
- tekitada huvi lugemise ja raamatute vastu.

Vahendid: sedel (kirjas vastavalt rühmade arvule erinevate teoste raamatutegelased), raamatu teoste pealkirjad, seitsme töölaua töövahendid: 1. Paljundatud raamatu kaaned, eraldi lipikutel antud raamatute autorid. 2. Pussle (paljundatud raamatukaas on lõigatud tükkideks). 3. Vanasõnad on paljundatud eri värvi paberile, seejärel lõigatud osadeks (iga vanasõna oma värvi). 4. Raamatu põhjal valmistatud ristsõna. 5. Doomino klotsidena mõistatused. 6. Katkend või kokkuvõtte mõnest loetud raamatust (sõnavahedeta tekst). 7. Sedelid liitsõnadega (liitsõnad on liite koha pealt katki lõigatud).

Tegevus: Õpilased võtavad õpetaja käest lipiku, millel kirjas üks raamatutegelane. Järgmisena otsivad õpilased üles samasse raamatusse kuuluvad tegelased. Seejärel paneb õpetaja ühekaupa tahvlile raamatute pealkirjad. Õpilased, kelle lipikul oli kirjas selle raamatu tegelane, annavad endast märku (tõusevad püsti). Seejärel tuleb rühma esindaja ja valib

töölaua numbri, kust nende grupp alustab. Tekib seitse töölauda ja rühma. Igas töölaudas on erinev tegevus ja rühmad on iga laua taga kokkulepitud aja (liivakella pööratakse kaks korda), siis liiguvad kellaosuti suunas järgmise laua juurde, kuni kõik töölaud on läbi käidud.

Õpetaja jälgib ja kordineerib tegevust, annab märku ja suunab.

Töölaud 1: Paljundatud raamatu peakaaned, puuduvad autorid. Raamatute autorid on eraldi lipikutel, rühma ülesanne on leida raamatule õige autor.

Töölaud 2: Laual on mitu väikest puslet, õpilaste ülesanne on mosaiikpilt kokku panna. **Pusle** lahendus on üks pilt (foto) aasta jooksul loetud raamatust. Tegevus jätkub memoriinina, kus rühma ülesanne on igale mosaiikpildile leida juurde paariline, raamat, kust antud pilt on pärit.

Töölaud 3: Laual on karp, milles läbisegi erinevad **vanasõnad**. Vanasõnad on lõigatud osadeks ning eri värvi sedelitel, igal vanasõna oma värvi. Õpilaste ülesanne on vanasõnad kokku panna. Loetakse üle, mitu vanasõna kokku saadakse.

Töölaud 4: Raamatu põhjal valmistatud **ristsõna**. Laual on raamatud ja töölehenä ristsõna, rühma ülesanne on raamatu abil ristsõna lahendada.

Töölaud 5: Laual on ümbrik ja selles mõistatused. Õpilaste ülesanne on **doomino** põhimõttel mõistatus ja vastus kokku panna. Mängu lõpus pööratakse doominokaardid ümber ja õige lahenduse korral moodustub tagaküljel pilt raamatutegelastest. Õpilased peavad sedelile kirja panema, mis raamatust on tegelased pärit.

Töölaud 6: Laual on tööleht, millel kujutatud sõnavahedeta tekst. Rühma ülesanne on sõnad püstkriipsuga eraldada, seejärel tekst läbi lugeda ja ära arvata, mis raamatust antud tekst on pärit.

Töölaud 7: Laual ümbrik, milles sedelid. Sedelitel kirjas sõnad, rühma ülesanne on moodustada võimalikult palju liitsõnu. Liida igale sõnale oma paariline, et tekkiks **liitsõna**.

Pärast kõiki tegevusi toimub arutelu õpetaja ja rühma vahel: Mida uut said teada? Missugune tegevus oli kõige raskem, põhjenda?

Õpitulemus: Õpilane loeb eakohaseid raamatuid ja mõistab loetu sisu. Leiab vajaliku raamatu õpetaja abiga ja iseseisvalt. Õpilane on lugenud eesti ja väliskirjaniku teoseid ning teab

nimetada mõnd lastekirjanikku ja tema raamatut. Oskab loetu põhjal vastata teemakohastele küsimustele ning loetu raamatu põhjal täita ülesandeid.

Pantomiim

Eesmärk:

- iseloomustada kehakeele abil mõnda raamatutegelast;
- kirjeldamis- ja eneseväljendusoskuse arendamine;
- loetu ja varasemate teadmiste kinnistamine;
- õpilane tunneb mõnda raamatutegelast.

Vahendid: mängukaardid, millel kirjas raamatutegelased

Tegevus: Üks laps saab mängukaardi, millel on kirjas raamatutegelane. Õpilase ülesanne on pantomiimi ehk kehakeele abil seda raamatutegelast iseloomustada/jäljendada. Klass pakub, mis tegelasega ja raamatuga on tegemist.

Variatsioon: Üks õpilane läheb ukse taha ja õpetaja ütleb, näitab õpilastele raamatutegelast, keda nad peavad jäljendama. Õpilane, kes oli ukse taga, tuleb klassi ja ülejäänud klass hakkab kehakeele abil jäljendama raamatutegelast, õpilane arvab, kellega tegemist.

Variatsioon: Sõnade ja häämitsuste abita teha järele mõnda eset, elusolendit või nähtust. Kes sõna õigesti ära arvab, saab olla ise järgmisena mängujuht. Juhul kui sõna osutub liiga raskeks ja seda ära ei arvata, siis valitakse üksmeelselt uus mängujuht. Sõnu korrata ei tohi. Mäng kestab, kuni mängijatel on huvi.

Õpitulemus: Eneseväljenduse oskus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Teater

Eesmärk:

- arendada lugemistehnikat (kahekõne lugemine: intonatsiooni ja tempo valik saatelause

alusel ning partnereid arvestades) ja kinnistada lugemisoskust;

- tuua õppimisse sisse mänguline ja kehalise liikumise võimalus ning tekitada huvi lugemise vastu.

Vahendid: isemeisterdatud käpik/ näpunukud, raamat

Tegevus: Käpiku/näpunukkude valmistamine ja nende abil tekstilõikude esitamine või improviseerimine. Osalistega lugemine, õpilased panevad näpunuku sõrme otsa ja loevad oma osa.

Variatsioon: Õpilased kujutlevad ennast kellekski teiseks ja loevad lõigu ette (näiteks: oled sisisev uss).

Variatsioon: Rollimäng. Kui mina saaksin midagi soovitada ussikesele, siis..... ja õpilane pakub välja oma mõtte.

Variatsioon: Loetud raamatu või teksti dramatiseerimine rühmas ja esitamine kogu klassile.

Variatsioon: Raamatu kõige meeldivama, sisukama, naljakama vms katkendi esitamine klassikaaslasele.

Õpitulemus: Eneseväljenduse oskus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse või dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.